

EUROPEISKA GEMENSKAPERNAS KOMMISSION

Bryssel den 6.2.2003
KOM(2003) 57 slutlig

**MEDDELANDE FRÅN KOMMISSIONEN TILL RÅDET,
EUROPAPARLAMENTET, EUROPEISKA EKONOMISKA OCH SOCIALA
KOMMITTÉN OCH REGIONKOMMITTÉN**

**RESULTATTAVLA FÖR GENOMFÖRANDET AV DEN SOCIALPOLITISKA
AGENDAN**

1. Inledning

Detta är den tredje resultattavla som kommissionen lägger fram för att visa hur genomförandet av den socialpolitiska agendan¹ fortskrider. I denna upplaga redovisas huvudsakligen de viktigaste händelserna under 2002².

Den årliga resultattavlan har tillkommit som ett svar på uppmaningen från Europaparlamentet och Europeiska rådet att följa utvecklingen och kontrollera de olika aktörernas engagemang i och bidrag till agendan. Den syftar inte till att rangordna medlemsstaternas insatser utan snarare att övervaka hur agendan omsätts i politiska åtgärder och konkret handling. Resultattavlan kompletterar den årliga sammanfattande rapporten till Europeiska rådets vårmöte i fråga om de åtgärder som ingår i den socialpolitiska agendan.

Den referenspunkt mot vilka framstegen skall mätas är kommissionens meddelande från juni 2000 och de politiska riktlinjer som lades fast vid Europeiska rådets möte i Nice i december 2000.

Den socialpolitiska dagordningen är EU:s riktlinjer för att modernisera och förbättra den europeiska samhällsmodellen genom att satsa på människorna och bygga upp en aktiv välfärdsstat. Den bör bidra till att uppnå det strategiska mål som fastställdes vid Europeiska rådets möte i Lissabon i mars 2000.

Syftet med den socialpolitiska agendan är att vidta åtgärder för att lösa de gemensamma problem som EU står inför och att samtidigt se till att nya möjligheter utnyttjas till fullo. Ett centralt inslag är att arbeta för det mål som fastställdes i Lissabon – och som justerats vid senare möten i Europeiska rådet – genom att skapa en dynamisk och ömsesidigt förstärkande samverkan mellan den ekonomiska politiken, sysselsättningspolitiken och socialpolitiken.

Agendan bör stärka socialpolitiken som en produktiv faktor och samtidigt leda till ökad solidaritet och social rättvisa. Att främja ”kvalitet” är en viktig drivkraft bakom denna agenda.

2. Situationen när det gäller ekonomi, sysselsättning och sociala förhållanden

Den ekonomiska situationen

Den europeiska ekonomin skapade under 2001 ca 2 miljoner nya arbetstillfällen. Som en följd av detta fortsatte sysselsättningsgraden³ att stiga från 63,4 % år 2000 till 64,1 % år 2001. Sysselsättningsgraden för kvinnor steg från 54,1 % till 55 %. Under samma tid sjönk arbetslösheten från 7,8 % till 7,4 %. Också långtidsarbetslösheten fortsatte att minska – från 3,5 % år 2000 till 3,1 % år 2001. Denna förbättring av sysselsättningen ägde rum i ett hårdnande ekonomiskt klimat.

¹ KOM(2000) 379, 28.6.2000; Europaparlamentets resolution A5-291/2000 av den 25 oktober 2000; Europeiska rådets möte i Nice: Slutsatser.

² Även om sambandet med de senaste årens arbete och kommande initiativ framhävs i hela dokumentet för att ge en så tydlig översikt som det är möjligt att ge i en sådan här sammanfattande rapport.

³ Data om sysselsättningstal och långtidsarbetslöshet som reviderats och gjorts tillgängliga den 16 december 2002.

Från 2000 till 2001 föll BNP-tillväxten från 3,4 % till 1,5 % och i kommissionens ekonomiska prognoser hösten 2002⁴ beräknas återhämtningen gå långsammare än väntat. Den genomsnittliga tillväxttakten för 2002 beräknas bli 1 % år 2002 och 2 % år 2003. Man tror nu att den ekonomiska tillväxten kommer att ta fart igen från andra halvåret 2003. Sysselsättningsökningen väntas fortsätta med ca 1 miljon nya arbetstillfällen under tiden 2002-2003, medan arbetslösheten beräknas öka långsamt under samma tid – upp till 7,6 % år 2002 och 7,7 % år 2003. Arbetslösheten väntas sjunka igen år 2004 till 2001 års nivå på 7,4 %. Samtidigt beräknas inflationen inte understiga 2 % år 2003 och de statliga underskotten beräknas öka till 1,9 % av BNP i EU (och 2,3 % i euroområdet).

Sysselsättningen

Trots den senaste tidens ekonomiska avmattning fortsatte EU:s arbetsmarknader att gå bättre genom att nya arbeten skapats och sysselsättningsfrämjande åtgärder vidtagits. Nackdelen med den anpassningsbara arbetsmarknaden är dock på kort sikt att produktivitetsökningen beräknas bli fortsatt liten⁵.

Sedan 1997 har mer än 10 miljoner arbeten skapats – 6 miljoner av dessa har gått till kvinnor – och de arbetslösa är 4 miljoner färre än tidigare. Vid översynen och utvärderingen av den europeiska sysselsättningsstrategin konstaterades att under de fem år som strategin tillämpats har de strukturella förbättringarna av EU:s arbetsmarknad slagit igenom och att ökningen av arbetstillfällen inte enbart kan tillskrivas konjunkturcykeln.

Att förbättringarna har strukturella orsaker illustreras av att den strukturella arbetslösheten har minskat, att den ekonomiska tillväxten följer ett mönster som är alltmer arbetsintensivt och att arbetsmarknaden reagerar snabbare på ekonomiska och sociala förändringar. Det krävs dock fortsatta stora strukturella förbättringar för att öka ekonomins kapacitet att reagera på störningar genom reformer av produkt-, kapital- och arbetsmarknaderna.

Trots de konstaterade förbättringarna kvarstår omfattande svagheter som det brådskar att ta sig an. Bland dessa finns följande:

- De alltför höga arbetslöshets- och långtidsarbetslöshetsnivåerna.
- Kvinnornas fortfarande låga sysselsättningsgrad.
- Den ojämlika sysselsättningsfördelningen mellan åldersgrupperna, där särskilt den äldre arbetskraften men också de unga har betydande svårigheter att finna eller behålla ett arbete.
- Invandrare, människor från etniska minoriteter eller andra missgynnade grupper hindras fortfarande i stor utsträckning från att delta i arbetsmarknaden.
- De regionala olikheterna i flera av medlemsstaterna, vilka påverkar den sociala sammanhållningen i Europa.
- Det finns fortfarande regionala flaskhalsar och brist på yrkeskunnig arbetskraft.

⁴ Europeiska kommissionen: European Economy nr 5/2002.

⁵ Att förbättra relationen mellan ett ökat antal arbeten och produktiviteten är ett centralt inslag i åtgärderna för att höja arbetets kvalitet (se nedan).

För att nå Lissabonmålen senast 2010 måste ytterligare 15 miljoner arbeten skapas.⁶ Utmaningarna är välkända – man bör fortsätta på den lovande vägen att reformera arbetsmarknaden med hjälp av den europeiska sysselsättningsstrategin, med större kraft och beslutsamhet, särskilt när det ekonomiska klimatet är mindre gynnsamt. Man bör till varje pris undvika förhastade åtgärder som kan hindra en varaktig förbättring av sysselsättningen på medellång och lång sikt.

Den sociala situationen

De strukturella svagheter som påvisats på arbetsmarknaden är i stor utsträckning orsaken till att fattigdom och social utslagning förblir ett av de mest svårutrotade problemen i unionen. Det finns emellertid också andra faktorer som ohälsa och invaliditet, familjeupplösning och brist på grundläggande färdigheter. Å andra sidan är det inte säkert att ett arbete innebär att arbetstagaren tjänar tillräckligt för att slippa fattigdom och social utslagning, särskilt när arbetet är lågavlönat, av dålig kvalitet, är farligt eller arbetstagaren har otillräcklig utbildning. Av dessa skäl är det kanske inte tillräckligt med enbart en förbättring av sysselsättningsläget i hela unionen, även om det är en mycket positiv utveckling, för att kunna utrota fattigdom och social utslagning.

Senaste tillgängliga inkomststatistik (från 1999)⁷ visar att 15 % av befolkningen, dvs. cirka 56 miljoner människor, riskerar att hamna i fattigdom, eftersom de lever under gränsen på 60 % av den nationella medianinkomsten. Särskilt anmärkningsvärd är den omständigheten att 9 % av EU:s befolkning löper risk för bestående fattigdom (dvs. de riskerade fattigdom minst två av de föregående tre åren). De sociala trygghetssystemen är avgörande för att minska risken för fattigdom. Utan sociala transfereringar skulle fattigdomsriskerna ha uppgått till 24 % (om man undantar pensionerna från transfereringarna) eller 40 % (om de räknas in). Detta visar på samma gång inkomstfördelningens betydelse och svaghet.

Problemets omfattning varierar betydligt mellan medlemsstaterna. Medan låga inkomster och dålig tillgång till grundläggande varor och tjänster är endemiska och fortfarande drabbar stora delar av befolkningen i en del medlemsstater finns det andra medlemsstater där omfattande sociala trygghetssystem och tillgång för alla till offentliga tjänster på viktiga områden (utbildning, hälso- och sjukvård, äldreomsorg, bostäder) har gjort att problemet bara rör väl avgränsade befolkningsgrupper.

Statistik kan emellertid bara ge en ungefärlig bild av den sociala utslagningens omfattning, eftersom många av de värst drabbade socialgrupperna förblir relativt ”osynliga” i socialstatistiken, åtminstone i fråga om uppgifter som är jämförbara på EU-nivå. Det gäller särskilt för de hemlösa och människor som bor på institutioner.

2001 års Eurobarometerundersökning om sociala problem och social integration visar att en stor andel människor anser sig själva fattiga (subjektiv fattigdom), särskilt i Sydeuropa.

⁶ KOM(2002) 9 och rådets beslut av den 8 mars 2002 – Öka andelen arbetstagare och främja ett aktivt åldrande.

⁷ Jfr den senaste ECHP (Europeiska gemenskapens hushållsundersökning) som släpptes i december 2002. I december 2002-versionen av ECHP:s användardatabas ingår viktiga revideringar av data för vissa länder och metodförbättringar för att undvika för stor vikt och korrigera för uteblivna svar från personer i hushållen. Av dessa skäl kan indikatorer för 1998 och tidigare år som härrör från databasen från december 2001 inte anses vara jämförbara med indikatorer för dessa år från den nya databasen.

När det gäller inkomstfördelningen visar de senaste uppgifterna från de strukturella indikatorerna att det finns stora och bestående skillnader i inkomstfördelningen. Skillnaden mellan de 20 % som tjänar mest och de 20 % som tjänar minst är 4,6 för hela EU, en siffra som döljer stora olikheter mellan medlemsstaterna.

3. Genomförandet av den socialpolitiska agendan

Granskningen av hur den socialpolitiska agendan genomförts år 2002 har kommit långt. Initiativ och åtgärder har inletts enligt planerna.

3.1. Fler och bättre arbetstillfällen

En högprioriterad uppgift på den socialpolitiska agendan är att arbeta för att nå full sysselsättning, vilket i Lissabonstrategin definieras som en höjning av sysselsättningsgraden till så nära 70 % som möjligt senast 2010 och en ökning av kvinnornas förvärvsfrekvens till mer än 60 % år 2010.

Europeiska rådet kompletterade Lissabonmålen vid sitt vårmöte i Stockholm år 2001 genom att lägga till delmålet att nå 67 % för den totala sysselsättningen och 57 % för kvinnornas sysselsättning senast 2005. Man satte också upp målet att nå 50 % sysselsättning för äldre personer (55-64) till 2010. Vid vårmötet i Barcelona 2002 finslipades de kvantifierade målen ytterligare genom att man enades om att gradvis försöka höja den faktiska ålder när människor slutar arbeta i Europeiska unionen med fem år till 2010. I det sammanhanget bör det påpekas att kommissionen och rådet har antagit en gemensam rapport om att öka deltagandet på arbetsmarknaden och stimulera till ett aktivt åldrande.

Ett riktmärke för barnomsorgstjänster infördes av Europeiska rådet vid vårmötet i Barcelona i mars 2002: år 2010 skall minst 33 % av barn under tre år och minst 90 % av barn mellan tre år och den obligatoriska skolåldern ha tillgång till barnomsorg. Om detta mål uppnås kommer det att direkt bidra till att flera kvinnor börjar förvärvsarbete. Det kommer också att kunna hjälpa både män och kvinnor att kombinera yrkesliv och familjeliv.

Även om det finns ett ökande intresse av att sätta upp europeiska mål, är det inte många medlemsstater som har förbundit sig att sätta upp nationella mål. En sådan hållning gör det svårare för EU att nå de övergripande mål som varje medlemsstats politiska ledare har engagerat sig för.

Viktig åtgärd:

– Gemensam rapport om att öka andelen arbetstagare och främja ett aktivt åldrande⁸

⁸ KOM(2002) 9, 24.1.2002 och antagande i rådet i mars 2002.

Förstärka och fortsätta med den samordnade sysselsättningsstrategin

Sysselsättningsriktlinjerna för 2002 var de sista under en femårsperiod som beslutades vid Europeiska rådets extra möte om sysselsättningen i Luxemburg i november 1997. De lades fram av kommissionen i september 2001 och antogs formellt av rådet i februari 2002, sedan Europaparlamentet hade lagt fram ett yttrande. Sysselsättningsriktlinjerna är uppbyggda som de allmänna riktlinjerna för den ekonomiska politiken⁹, men behandlar huvudsakligen reformerna av sysselsättningspolitiken.

Kommissionen har föreslagit en rationalisering av den årliga samordningen av den ekonomiska politiken och sysselsättningspolitiken från och med 2003. Genom den tidsmässiga samordningen av tidsplanerna införs en granskningsfas, när genomförandet av politiken granskas och sammanställs för att överlämnas till Europeiska rådet vid dess vårmöte, och en politisk beslutsfas efter vårmötet som leder till att sysselsättningsriktlinjerna och de allmänna riktlinjerna antas formellt.

Som en övergång till en synkroniserad politisk samordning lade kommissionen endast fram utkastet till gemensam rapport om sysselsättningen 2002 för rådet i november, och sköt upp sitt förslag till sysselsättningsriktlinjer och -rekommendationer till efter Europeiska rådets vårmöte 2003. Utkastet till gemensam rapport om sysselsättningen, som ingår i genomförandepaketet, ger en detaljerad redogörelse för och utvärdering av de åtgärder och initiativ som genomförts av medlemsstaterna till följd av 2002 års europeiska sysselsättningsriktlinjer och de särskilda sysselsättningsrekommendationerna för varje land.

Rationaliseringen av samordningen är tidsmässigt läglig eftersom ett nytt skede för den europeiska sysselsättningsstrategin förbereds för 2003. Ett viktigt referensmateriel för denna nya fas är utvärderingen av samordningen av de nationella sysselsättningspolitiska åtgärderna sedan Europeiska rådets extra möte i Luxemburg om sysselsättningen 1997. Utvärderingen genomfördes gemensamt av kommissionen och medlemsstaterna. Meddelandet om bedömning av de framsteg som gjorts under fem år av den europeiska sysselsättningsstrategin innehåller en grundlig sammanfattning av utvärderingen och ger en positiv bild av strategin som sådan liksom av de enskilda riktlinjerna och politiska åtgärderna. Utvärderingen och efterföljande diskussioner kommer att ligga till grund för ytterligare ett meddelande från kommissionen om framtiden för den europeiska sysselsättningsstrategin i början av 2003.

År 2002 enades rådet och Europaparlamentet efter ett förlikningsförfarande om ett handlingsprogram med gemenskapsåtgärder för att stimulera sysselsättningen, i enlighet med kommissionens förslag i juli 2000. Programmet går ut på att utbyta exempel på goda lösningar, samarbeta i nätverk och göra djupanalyser av arbetsmarknadsläget.

⁹ KOM(2002) 93, 21.2.2002 om genomförandet av 2001 års allmänna riktlinjer för den ekonomiska politiken; KOM(2002) 191, 24.4.2002 om kommissionens förslag till rekommendation till 2002 års allmänna riktlinjer för medlemsstaternas och gemenskapens ekonomiska politik; Formellt antagande av rådet i juni 2002 (EGT L 182, s. 1, 11.7.2002).

Viktiga åtgärder:

- Riktlinjer för medlemsstaternas sysselsättningspolitik för år 2002¹⁰
- Rekommendation om genomförandet av medlemsstaternas sysselsättningspolitik¹¹
- Bedömning av de framsteg som gjorts under fem år av den europeiska sysselsättningsstrategin¹²
- Rationalisering av den årliga samordningen av den ekonomiska politiken och sysselsättningspolitiken¹³
- Utkast till gemensam rapport om sysselsättningen 2002¹⁴
- Stödåtgärder inom sysselsättningsområdet¹⁵

Arbetets kvalitet

Europeiska rådet i Lissabon ställde upp det dubbla målet fler och bättre arbeten, och underströk därmed det nära sambandet mellan kvantitet och kvalitet. Målet full sysselsättning – både för kvinnor och män – uppnås lättare om arbetets kvalitet ökar, precis som arbetets kvalitet kan förbättras om antalet jobb ökar. Detta var ett strategiskt val som gjordes på högsta politiska nivå: Europas framtid och de europeiska företagens konkurrensförmåga ligger i att producera varor och tjänster av hög kvalitet, vilket bara kan uppnås på ett hållbart sätt med en välutbildad, frisk, engagerad och produktiv arbetskraft.

Detta synsätt är centralt i den socialpolitiska agendan och utvecklades vidare i ett kommissionsmeddelande om investeringar i kvalitet¹⁶. Europeiska rådet i Laeken godkände indikatorer för att övervaka utvecklingen. Att denna dimension bör prioriteras framgår av de uppgifter som redovisas i rapporten *Employment in Europe 2002*¹⁷.

Ett klart positivt samband mellan sysselsättningsgraden och kvaliteten på arbetet kan studeras empiriskt, liksom även ett positivt samband mellan kvalitet och produktivitet. Simuleringar av möjliga framtida scenarier visar att kvalitetsförbättringar på de europeiska arbetsmarknaderna är en förutsättning för att ytterligare kunna minska de olika ålders-, köns- och kunskapsrelaterade klyftor som alltjämt är ett av de viktigaste hindren för att förbättra sysselsättningen i EU, liksom för att avhjälpa skillnaderna i sysselsättning mellan olika regioner. De dynamiska mönster som för närvarande kan iakttas på de europeiska arbetsmarknaderna präglas dock ännu inte av den kvalitet som är nödvändig för att nå de

¹⁰ KOM(2001) 511, 12.9.2001; Europaparlamentets resolution B5/2001/739, 29.11.2001; Politisk enighet i rådet i december 2001; Formellt antagande av rådet i februari 2002 (EGT L 60, s. 60, 1.3.2002)

¹¹ KOM(2001) 512, 12.9.2001; Politisk enighet i rådet i december 2001; Formellt antagande av rådet i februari 2002 (EGT L 60, s. 70, 1.3.2002).

¹² KOM(2002) 416, 17.7.2002; Europaparlamentets resolution A5/2002/301 av den 25 september 2002; Diskussioner i rådet i oktober 2002.

¹³ KOM(2002) 487, 3.9.2002.

¹⁴ KOM(2002) 621, 13.11.2002.

¹⁵ Beslut av Europaparlamentet (godkännande i april) och rådet (godkännande i maj 2002).

¹⁶ KOM(2001) 313, 20.6.2001.

¹⁷ Europeiska kommissionen (2002): *Employment in Europe 2002. Recent trends and prospects*. Luxemburg: Byrån för Europeiska gemenskapernas officiella publikationer.

ambitiösa målen från Lissabon, Stockholm och Barcelona. Om inte kvaliteten förbättras kommer skapandet av sysselsättning alltså att ligga mycket under vad som skulle vara möjligt, vilket framhäver de ekonomiska kostnaderna för att inte ha en socialpolitik som betonar kvalitet. Med tanke på det uppsplittrade angreppssättet när det gäller kvaliteten på arbetet som avspeglas i de nationella handlingsplanerna för 2002 har kommissionen i utkastet till den gemensamma rapporten om sysselsättningen 2002 understrukt att medlemsstaterna måste ge större plats åt förbättringar av arbetets kvalitet i sina nationella handlingsplaner för sysselsättningen.

Utöver en målinriktad offentlig politik, särskilt genom den europeiska sysselsättningsstrategin, är ett socialt partnerskap nödvändigt för att nå målet ”fler och bättre arbeten”.

Sysselsättningsstrategins lokala och regionala dimensioner

Det finns fortfarande stora skillnader när det gäller sysselsättningen i olika regioner, både i fråga om arbetslöshetsnivåer och sysselsättningsgrad. För att kunna överbrygga klyftan mellan regionerna behöver man analysera de underliggande orsakerna till skillnaderna och utbyta information. Strukturfonderna bidrar till att stärka konvergensen och sammanhållningen.

När man fattar beslut på sysselsättningsområdet är det nödvändigt att de lokala och regionala myndigheterna engagerar sig och deltar aktivt i utformningen och genomförandet av de nationella handlingsplanerna.

Utbildning och livslångt lärande

Investering i utbildning och livslångt lärande är av central betydelse för att nå Lissabonmålet om full sysselsättning med kvalitetsjobb. Den viktigaste tendensen i efterfrågan på arbetskraft är att öka yrkeskunskaperna.

Det finns tecken på att EU lider av underinvestering i mänskligt kapital. Sådan underinvestering till följd av otillräcklig socialpolitik blir dyr för ekonomin. Den hindrar tillgången från att möta efterfrågan, skapar flaskhalsar, driver upp lönekostnaderna, som vi t.ex. har sett i sektorn för informations- och kommunikationsteknik, och begränsar den europeiska ekonomins potentiella resultat. En kraftfull politik måste gå ut på att lägga fast rambestämmelser, sätta upp kvalitetsnormer och vidta stimulansåtgärder för arbetsgivarna och de enskilda att öka volymen och kvaliteten på privata investeringar i mänskligt kapital. Det krävs också en översyn av de offentliga utgifterna så att de används till att bygga upp mänskligt kapital, bl.a. genom forskning och utveckling¹⁸.

Memorandumet om livslångt lärande¹⁹ satte igång en bred debatt i hela Europa med deltagande av alla berörda parter och aktörer. I sin resolution²⁰ uppmanade Europaparlamentet medlemsstaterna att samarbeta genom att använda den öppna samordningsmetoden, att inrikta sig på att formulera konkreta mål för deltagande i utbildningsåtgärder och garantera att alla får rätt att delta i yrkesutbildning och fortbildning. På grundval av denna offentliga debatt

¹⁸ Detta omnämns som offentliga utgifter ”av hög kvalitet” i meddelandet från kommissionen om de offentliga finanserna i EMU-2002 (KOM(2002) 209, 14.5.2002).

¹⁹ SEK(2000) 1832, 30.10.2000.

²⁰ Europaparlamentets resolution A5/2001/322 av den 23 oktober 2001.

lade kommissionen fram ett uppföljande meddelande som skisserade tänkbara framtida åtgärder för att förverkliga ett europeiskt område med livslångt lärande.

Den europeiska sysselsättningsstrategin som sådan avspeglar väl denna högprioritering med dess tyngdpunkt på anställbarhet, särskilt genom att förhindra att arbetstagare fastnar i långtidsarbetslöshet, samt genom en aktiv arbetsmarknadspolitik. Gemenskapsmedel från Europeiska socialfonden har stor strategisk betydelse.

Det behövs emellertid ännu större ansträngningar. Viktig är den överenskommelse som utarbetats av arbetsmarknadens parter på yrkesövergripande nivå med hänsyn till utvecklingen av yrkeskunskaper och yrkeskompetens. Parterna förband sig att övervaka utvecklingen på alla nivåer och att genomföra en utvärdering våren 2006²¹.

Viktig åtgärd:

- Att förverkliga det europeiska området för livslångt lärande²²

Sysselsättningen och den sociala dimensionen i informationssamhället

Kunskapsutvecklingen är också central för sysselsättningen och den sociala dimensionen i informationssamhället. Särskild uppmärksamhet ägnades under 2002 åt att kartlägga och utnyttja informationssamhällets bidrag till förändringarna och till höjningen av kvaliteten på sysselsättningen. Detta understryker vilken nyckelroll informationssamhällets arbeten har för att underlätta förändring och omvandling av den europeiska ekonomin.

E-lärandet har pekats ut som ett viktigt inslag för att gradvis åstadkomma en sådan förändring. För att övervaka utvecklingen har kommissionen offentliggjort en interimrapport om e-lärandets aktuella utvecklingsstadium.

Viktiga åtgärder:

- Arbetstillfällena i informationssamhället – kvalitet för förändring²³
- eLearning: Att planera morgondagens utbildning²⁴

Rörlighet

Efter rapporten från högnivågruppen för kompetens och rörlighet antog kommissionen en handlingsplan för kompetens och rörlighet år 2002. Handlingsplanen skulle bidra till att förbättra kompetensen och anpassbarheten hos den europeiska arbetskraften. Den innehåller åtgärder för att komma till rätta med den otillräckliga rörligheten på arbetsmarknaden, den låga geografiska rörligheten, den uppsplittrade informationen om rörlighet och den svåröverskådliga redovisningen av arbetstillfällena. De aviserade åtgärderna, bl.a. det europeiska sjukförsäkringskortet och inrättandet av en webbplats med information om arbeten i Europa, skall göra de europeiska arbetsmarknaderna öppnare och mera tillgängliga.

²¹ Överenskommelse av den 28 februari 2002.

²² KOM(2001) 678, 21.11.2001; Europaparlamentets resolution A5/2002/62 av den 14 mars 2002; Rådets resolution juni 2002 (EGT C 163, s. 1, 9.7.2002).

²³ SEK(2002) 372, 3.4.2002.

²⁴ SEK(2002) 236, 28.2.2002.

Särskilda åtgärder har införts som är skräddarsydda efter forskarnas behov. Där ingår forskarnas Internetportal för rörlighetsfrågor och det europeiska nätverket för centrum för rörlighet.

Ett av inslagen i handlingsplanen rör en förbättring av erkännandet av kvalifikationer över nationsgränserna. Kommissionen har lagt fram ett förslag till direktiv för Europaparlamentet och rådet i denna fråga. Man kan också hänvisa till överenskommelsen mellan arbetsmarknadens parter om utvecklingen av kunskaper och kompetens. Kommissionen antog i slutet av december 2002 ett beslut om att förnya och uppdatera Eures-nätverket (på grundval av förordning 1612/68), med sikte på att öka de offentliga arbetsförmedlingarnas ansvar för att tillhandahålla och förvalta Eures-tjänster, även över nationsgränserna, och anpassa nätet inför utvidgningen. Kommissionens beslut kompletteras av en beskrivning av nätverkets viktigaste operativa aspekter.

En annan fråga i detta sammanhang rör den modernisering av gällande regler om den fria rörligheten för personer som efterlystes av Europeiska rådet i Nice, och som skall vara genomförd senast 2003. Kommissionen har antagit ett förslag till direktiv om arbetstagares rätt att fritt bosätta sig och röra sig, som nu bereds i Europaparlamentet och rådet.

I linje med detta hade Europeiska rådet i Nice också uttalat sig för att de regler som gäller sociala rättigheter för personer som flyttar över gränserna skall anpassas och utvidgas. Man har gjort framsteg med att modernisera förordning 1408/71 och ett förslag har lagts fram om att förordningen skall utvidgas till medborgare från tredje land; förslaget antogs av rådet i december 2002. Vid samma tillfälle antog rådet också inriktningen i flera kapitel mot att reformera samordningen av de sociala trygghetssystemen. Kapitlet om hälso- och sjukvård är särskilt betydelsefullt och understryker de framsteg som gjorts mot att införa ett europeiskt sjukförsäkringskort, vilket kommer att bli föremål för ett meddelande från kommissionen under 2003.

Slutligen bör man särskilt nämna samrådet med arbetsmarknadens parter om möjligheten att medföra pensionsrättigheter vid flyttning över nationsgränserna.

Viktiga åtgärder:

- Handlingsplan för kompetens och rörlighet²⁵
- Förslag till Europaparlamentets och rådets direktiv om erkännande av yrkeskvalifikationer²⁶
- Förslag till Europaparlamentets och rådets direktiv om unionsmedborgares och deras familjemedlemmars rätt att fritt röra sig och uppehålla sig inom medlemsstaternas territorier²⁷

²⁵ KOM(2002) 72, 13.2.2002 ; Rådets resolution i maj 2002; Europaparlamentets resolution A5/2002/313 av den 10 oktober 2002.

²⁶ KOM(2002) 119, 7.3.2002.

²⁷ KOM(2001) 257, 23.5.2001.

- Förslag till rådets förordning om utvidgning av bestämmelserna i förordning 1408/71 till att gälla medborgare i tredje land²⁸
- Samråd med arbetsmarknadens parter om pensionernas överförbarhet²⁹

Sysselsättningen, den inre marknaden och konkurrenspolitiken

Kommissionen antog år 2002 en förordning om statligt stöd till sysselsättning. Förordningen undantar vissa typer av statligt stöd från anmälningsplikten och bestämmer taken för undantagen. Målet är att behålla en lämplig avvägning mellan behovet att stimulera sysselsättningen och risken för att medlen förfelar sitt syfte därför att de inte behövs och att det uppstår substitutionseffekter. Förordningen understryker vikten av att den europeiska sysselsättningsstrategin genomförs och att man vidtar de förändringar av arbetsmarknaderna som krävs för att höja sysselsättningsgraden på ett hållbart sätt.

I sitt meddelande om företagens sociala ansvar³⁰ konstaterade kommissionen att EU-bestämmelserna om offentlig upphandling i huvudsak är av ekonomiskt slag, men att de också måste ses mot bakgrund av kraven på hållbarhet i artikel 2 i EG-fördraget. Tolkningsmeddelandena från kommissionen om gemenskapslagstiftning med tillämpning på offentlig upphandling och om möjligheterna att ta sociala hänsyn³¹ och miljöhänsyn³² vid offentlig upphandling har visat att gemenskapslagstiftningen erbjuder talrika möjligheter för offentliga upphandlare som vill ta sociala hänsyn och miljöhänsyn vid offentliga upphandlingsförfaranden, samtidigt som man ser till att principen om att skattebetalarna skall få valuta för sina pengar och att alla leverantörer inom EU skall ha lika möjligheter att delta.³³

Viktig åtgärd:

- Kommissionens förordning om tillämpningen av artiklarna 87 och 88 i EG-fördraget på statligt sysselsättningsstöd³⁴

3.2 Att förutse och hantera förändringar

Den strategiska inriktningen inom EU är att förändringar skall välkomnas. De är kärnan i den ekonomiska dynamiken eftersom de vitaliserar ekonomin. De bidrar till förnyelse, ökar produktiviteten, bl.a. som ett resultat av en moderniserad arbetsorganisation, och ökar lönsamheten. Denna syn förstärktes i Lissabonstrategin.

Det val som har träffats i Europa bygger på en positiv syn på förändring. Därför bör förändringar uppmuntras och underlättas. Om den ekonomiska utvecklingen stannar av leder detta till sjunkande levnadsstandard. Rätt hanterade stödjer förändringar en hållbar förbättring av levnadsvillkor och livskvalitet och bidrar därför till att skapa fler och bättre arbeten.

²⁸ KOM(2002) 59, 6.2.2002.

²⁹ SEK(2002) 597 – antogs av kommissionen den 3 juni 2002.

³⁰ KOM(2002) 347, 2.7.2002.

³¹ KOM(2001) 566 slutlig, 15.10.2001.

³² KOM(2001) 274 slutlig, 4.7.2001.

³³ Dessutom kan köparen ta hänsyn till att en anbudsgivare inte följer gällande lagstiftning på social- eller miljöområdet för att utesluta denne från tilldelningen av kontrakt.

³⁴ EGT L 337, 13.12.2002.

Varje strategi för att dra nytta av förändringarnas fördelar bör bygga på ett offensivt och positivt angreppssätt. Hanteringen av förändringar kräver emellertid stabila partnerskap och åtaganden. Den bygger på en dialog, särskilt mellan arbetsmarknadens parter, och en gemensam förståelse av de utmaningar och möjligheter som förändringarna medför.

Större deltagande av arbetstagarna i hanteringen av förändringar

Som en högprioriterad fråga för 2002 tog kommissionen initiativet till ett samråd med arbetsmarknadens parter om hur förändringar skall tas med i bilden och hanteras och hur man skall införa en dynamisk syn på de sociala aspekterna av företagsomvandling. Frågan om hantering av förändringar har nu också tagits med i det fleråriga arbetsprogrammet för arbetsmarknadens parter.

Efter den politiska överenskommelsen i slutet av 2001 antog Europaparlamentet och rådet formellt direktivet om en allmän ram om information till och samråd med arbetstagare i Europeiska gemenskapen i början av 2002. Direktivet inför minimikrav för de anställdas rätt till information och samråd i företag³⁵ och inrättningar³⁶ i gemenskapen. Varje medlemsstat har ansvar för att välja om direktivet skall gälla för företag med minst 50 anställda i någon medlemsstat eller inrättningar som har minst 20 anställda i någon medlemsstat. Tidsfristen för att införliva direktivet är satt till den 23 mars 2005³⁷.

Sedan det slutliga genombrottet år 2001 för Europabolagsstadgan och arbetstagarnas deltagande i företag som omfattas av denna har förhandlingarna om Europaparlamentets och rådets förordning om europeiska kooperativa föreningar intensifierats i rådet, tillsammans med diskussioner om ett direktiv från Europaparlamentet och rådet som stöder förslaget till förordning när det gäller arbetstagarinflytande.

Viktiga åtgärder:

- Samråd med arbetsmarknadens parter om att förutse och hantera förändringar genom en dynamisk syn på de sociala aspekterna av företagsomvandlingar³⁸
- Formellt antagande av Europaparlamentets och rådets direktiv om inrättande av en allmän ram om information till och samråd med arbetstagare i Europeiska gemenskapen³⁹
- Intensifierade förhandlingar om en förordning från Europaparlamentet och rådet om stadgan för europeiska kooperativa föreningar⁴⁰ och dithörande direktiv⁴¹ om arbetstagarinflytande

³⁵ Företag definieras som "ett offentligt eller privat företag som bedriver ekonomisk verksamhet med eller utan vinstsyfte och som är beläget inom en medlemsstats territorium".

³⁶ Inrättning definieras som "en kommersiell enhet enligt nationell rätt och rättspraxis, som är belägen inom en medlemsstats territorium och som bedriver en fortlöpande ekonomisk verksamhet med användning av mänskliga och materiella resurser".

³⁷ Det finns emellertid övergångsbestämmelser som medger införlivande efter detta datum för medlemsstater som inte har något allmänt system för arbetstagarrepresentation på arbetsplatsen.

³⁸ SEK(2002) 22/5, 15.1.2002.

³⁹ EGT L 80, s. 29, 23.3.2002.

⁴⁰ KOM(1991) 273 -3, 18.12.1991; den rättsliga grunden har ändrats sedan Amsterdamfördraget – därefter första behandling i EP (27.10.1999) och diskussioner i rådet (21.5.2002 och 3.6.2002).

⁴¹ KOM(1991) 273-4, 18.12.1991; den rättsliga grunden har ändrats sedan Amsterdamfördraget – därefter första behandling i EP (27.10.1999) och diskussioner i rådet (21.5.2002 och 3.6.2002).

Hälsa och säkerhet i arbetet

År 2002 föreslog kommissionen en ny gemenskapsstrategi för hälsa och säkerhet i arbetet som skulle gälla perioden 2002-2006. Den bygger på vetskapen om att priset för att inte ha en arbetarskyddspolitik av hög kvalitet blir kännbart⁴².

Genom åren har Europeiska unionen lyckats åstadkomma ett positivt resultat som visat sig i ett sjunkande antal arbetsplatsolyckor. Trots detta är de absoluta siffrorna fortfarande höga och sedan 1999 har man åter börjat få se olyckorna öka i vissa medlemsstater och sektorer. Därför måste arbetet för en hälsosammare arbetsmiljö ingå som en del i den allmänna ekonomiska utvecklingen (mera serviceinriktad), anställningsformer (mer diversifierade), den aktiva befolkningen (fler kvinnor och en äldre arbetande befolkning) och samhället i allmänhet (mera mångskiftande men mera präglad av social utslagning).

Dessutom har kandidatländerna en genomsnittlig frekvens av arbetsplatsolyckor som ligger långt över genomsnittet för EU, huvudsakligen därför att de i högre grad specialiserat sig inom sektorer som traditionellt betraktas som högrisksektorer.

Den nya situationen krävde ett mera globalt grepp på frågorna om hälsa och säkerhet i arbetet. Detta innebär också en mera diversifierad användning av metoder, inte bara lagstiftning som inför miniminormer utan också progressiva grepp, t.ex. bedömning av resultaten, grundad på tydliga och tillförlitliga uppgifter och indikatorer, agerande av arbetsmarknadens parter (inom en eller flera sektorer) eller frivilliga företagsprogram.

Den nya strategin omfattar de nyckelfrågor som beskrevs i Europaparlamentets resolution från oktober 2000 och i slutsatserna från Nice om den socialpolitiska agendan: att konsolidera och förenkla gemenskapens regelverk, att hantera nya risker (t.ex. stress), att arbeta för att lagstiftningen skall gälla för små och medelstora företag, att underlätta utbytet av goda lösningar.

Mot denna bakgrund lade kommissionen fram ett förslag till rådets beslut i september 2002 om inrättandet av en rådgivande kommitté för arbetarskyddsfrågor.

Dessutom lade kommissionen fram ett förslag till rekommendation om hälso- och säkerhetsbestämmelser för egenföretagare, som antogs av rådet i december 2002.

På lagstiftningsområdet antog Europaparlamentet och rådet formellt direktivet om vibrationer (fysikaliska agens) vid mitten av 2002 och införde därmed gemensamma normer för vibrationer i hela Europeiska unionen. Också förslaget till bullerdirektiv har behandlats i ett förlikningsförfarande mellan Europaparlamentet och rådet under september och oktober 2002.

Slutligen har rådet antagit en gemensam ståndpunkt om ändring av det gällande direktivet om asbest efter första behandlingen av Europaparlamentets yttrande.

⁴² Se även KOM(2002) 89; Vidare frågan om "priset för att inte ha en socialpolitik" som är väldokumenterad av Europeiska arbetsmiljöbyrån – se <http://agency.osha.eu.int>

Viktiga åtgärder:

- En ny arbetsmiljöstrategi för gemenskapen 2002-2006⁴³
- Förslag till rådets beslut om inrättandet av en rådgivande kommitté för arbetarskyddsfrågor⁴⁴
- Förslag till rådets rekommendation om tillämpning på egenföretagare av lagstiftningen om hälsa och säkerhet i arbetet⁴⁵
- Europaparlamentets och rådets direktiv om vibrationer (fysikaliska agens)⁴⁶
- Överenskommelse genom förlikning om Europaparlamentets och rådets direktiv om buller (fysikaliska agens)⁴⁷
- Första behandlingen i Europaparlamentet och rådets gemensamma ståndpunkt om förslaget till Europaparlamentets och rådets direktiv om ändring av rådets direktiv 83/477/EEG om skydd för arbetstagare mot risker vid exponering för asbest i arbetet⁴⁸

Arbetsmiljö och arbetsrelationer

Modernisering av arbetsmiljön och arbetsrelationerna är en central åtgärd för att kunna förena den ekonomiska och samhällsliga utvecklingen i ett läge där det inbördes beroendet mellan de europeiska ekonomierna växer. Moderniseringen bör t.ex. gälla införande och spridande av informations- och kommunikationstekniken och hur arbetsorganisationen kan förändras för att fördelarna helt skall komma både företaget och de anställda till godo. Moderniseringen är också central när man diskuterar flexibilitet och säkerhet.

Moderniseringen och förbättringen av arbetsrelationerna är ett område med många politiska aktörer och där särskilt arbetsmarknadens parter på alla nivåer – olika yrken och sektorer liksom på europeisk, nationell och regional nivå – har ett stort ansvar.

Under 2002 har viktiga förändringar skett på detta område.

Först och främst kom högnivågruppen för arbetsmarknadsrelationer med sin rapport i början av 2002. Med utgångspunkt från rekommendationerna i denna rapport lade kommissionen fram ett meddelande om den sociala dialogen där den roll som kunde spelas av arbetsmarknadens parter för att stödja innovation och förändring dokumenterades. I meddelandet behandlas också hur den sociala dialogen kan bidra till en bättre europeisk ledning genom ökat samråd, bättre kommunikation mellan olika nivåer och mera insyn i dialogen.

⁴³ KOM(2002) 118, 11.3.2002; Europaparlamentets resolution A5/2002/310 av den 23 oktober 2002; Rådets resolution EGT C 161, s. 1 av den 5 juli 2002.

⁴⁴ KOM(2002) 486, 4.9.2002.

⁴⁵ KOM(2002) 116, 3.4.2002; Europaparlamentets yttrande A5/2002/326; politisk enighet i rådet i december 2002.

⁴⁶ EGT L 177, s. 13, 6.7.2002.

⁴⁷ KOM(1992) 560, 23.12.1992, överenskommelse genom förlikning den 23.10.2002.

⁴⁸ KOM(2001) 417, 20.7.2001; Europaparlamentets första behandling A5/2002/91 av den 11 april 2002 och Rådets gemensamma ståndpunkt CS/2002/9635/1 av den 23 september 2002.

Mot denna bakgrund lade kommissionen också fram ett förslag till rådets beslut om ett trepartstoppmöte för tillväxt och sysselsättning. Ett sådant toppmöte skulle se till att initiativ och åtgärder som vidtas av arbetsmarknadens parter får fullt genomslag i den politiska beslutsprocessen på europeisk nivå.

Vidare enades arbetsmarknadens parter i november 2002 för första gången om ett arbetsprogram för självständig social dialog under perioden 2003-2005, och följde därigenom upp sin gemensamma förklaring till Europeiska rådet i Laeken i december 2001. De viktigaste frågorna i arbetsprogrammet är sysselsättning, rörlighet och utvidgning, och de särskilda åtgärder som planeras siktar på att underlätta omvandlingen av ekonomin genom att försöka öka konkurrensförmågan, förbättra arbetsmiljön, främja lika tillträde till arbetsmarknaden och förstärka likabehandling på arbetet (kön, ålder, funktionshinder, antirasism etc.).

Överenskommelsen om det gemensamma arbetsprogrammet är ett viktigt steg mot att stärka bidraget från arbetsmarknadens parter på europeisk nivå och understryker den betydelse som tillmäts parternas oberoende och deras ansvar för att fatta beslut som rör både arbetsgivarnas och arbetstagarnas intressen.

Bland framstegen under 2002 finns ett ramavtal om distansarbete som undertecknades av de europeiska arbetsmarknadsparterna i juni. Det är en direkt följd av den avsikt de aviserade under det andra skedet av samrådet om modernisering och förbättring av relationerna på arbetsmarknaden, nämligen att förhandla fram ett frivilligt avtal för att inrätta rambestämmelser på europeisk nivå, vilket skulle genomföras av de undertecknande parterna.

Kommissionen har också inlett den andra fasen av samråd med arbetsmarknadens parter om skydd av arbetstagarnas personuppgifter. Den första samrådsfasen gällde stress.

På sektorsnivå kan särskilt nämnas inrättandet av en kommitté för den sociala dialogen inom gruvsektorn. Vidare enades EuroCommerce och UniEuropa Commerce om frivilliga riktlinjer för att uppmuntra åldersspridning inom handelssektorn. Inom jordbrukssektorn slöts ett europeiskt avtal om yrkesutbildning⁴⁹. Arbetsgivar- och arbetstagarorganisationer i telekomsektorn genomförde den första översynen av hur avtalet om distansarbete från februari 2001 hade genomförts.

Kommissionen lade i mars 2002 fram ett förslag till Europaparlamentets och rådets direktiv om bemanningsföretag. Detta lagstiftningsinitiativ efterlystes särskilt av Europaparlamentet sedan arbetsmarknadens parter hade misslyckats med att nå en överenskommelse i denna fråga. Kommissionens mål med direktivförslaget är att införa lämpliga rambestämmelser för användningen av tidsbegränsade anställningar för att skapa arbetstillfällen och få arbetsmarknaden att fungera smidigt, samtidigt som man förbättrar kvaliteten på dessa genom att se till att icke-diskrimineringsprincipen tillämpas på arbetstagare som hyrs ut av bemanningsföretag.

När det gäller lagstiftning nådde Europaparlamentet och rådet en överenskommelse om att ändra insolvensdirektivet. Det ändrade direktivet reviderar det tidigare direktivet så att det anpassas till gemenskapens rättspraxis och förändringarna i arbetslivet. En slutlig överenskommelse nåddes också av Europaparlamentet och rådet om arbetstider inom vägtransportsektorn. Kommissionen har också lagt fram ett förslag till Europaparlamentets och rådets direktiv om organiseringen av arbetstiden. Syftet med detta förslag är att kodifiera

⁴⁹ Överenskommelse av den 5 december 2002.

bestämmelserna, som har ändrats många gånger, för att förenkla gemenskapsrätten och göra den klar och begriplig.

På grundval av arbetsdokumentet från 2001 om finansiellt deltagande lade kommissionen år 2002 fram ett meddelande om en ram för att öka de anställdas finansiella deltagande. Detta är ett sätt att motivera arbetstagarna att ta initiativ och bidra dynamiskt till företagets prestationer samtidigt som de också får del av resultaten.

Kommissionen inrättade också formellt gruppen av generaldirektörer med ansvar för arbetsmarknadsfrågor, som skall arbeta för ett nära samarbete mellan de berörda nationella förvaltningarna och kommissionen. Gruppen skall underlätta informationsutbytet om situationen i medlemsstaterna, genomförandet av gemenskapsbestämmelserna samt översynen och förenklingen av dessa.

Viktiga åtgärder:

- Rapport från högnivågruppen för förhållandet mellan arbetsmarknadens parter⁵⁰
- Meddelande från kommissionen om den sociala dialogen i EU, en drivkraft för modernisering och förändringar⁵¹
- Förslag till rådets beslut om att inrätta ett socialt trepartstoppmöte för tillväxt och sysselsättning⁵²
- Ramavtal om distansarbete som ingåtts mellan arbetsmarknadens parter⁵³
- Andra fasen av samrådet med arbetsmarknadens parter om skydd av arbetstagarnas personuppgifter⁵⁴
- Första fasen av samrådet med arbetsmarknadens parter om stress
- Europaparlamentets och rådets direktiv om arbetsvillkor för personal som hyrs ut av bemanningsföretag⁵⁵
- Europaparlamentets och rådets direktiv om ändring av rådets direktiv 80/987/EEG om tillnärmning av medlemsstaternas lagstiftning om skydd för arbetstagarna vid arbetsgivarens insolvens⁵⁶
- Europaparlamentets och rådets direktiv om arbetstidens förläggning för personer som utför mobilt arbete (vägtransporter och egenföretagande förare)⁵⁷
- Kommissionens förslag till Europaparlamentets och rådets direktiv om arbetstidens förläggning i vissa avseenden⁵⁸

⁵⁰ Se http://europa.eu.int/comm/employment_social/soc-dial

⁵¹ KOM(2002) 341-1, 26.6.2002.

⁵² KOM(2002) 341-2, 26.6.2002.

⁵³ Undertecknat den 16.6.2002.

⁵⁴ C/2002/4084 – antogs av kommissionen den 29.10.2002.

⁵⁵ KOM(2002) 149, 20.3.2002; Europaparlamentets ändringar i första behandlingen A5/2002/356; diskuterades i rådet den 3.12.2002.

⁵⁶ EGT L 270, s. 10, 8.10.2002.

⁵⁷ EGT L 80, s. 35, 23.3.2002.

- Meddelande från kommissionen om en ram för främjande av arbetstagarnas ekonomiska delaktighet⁵⁹
- Kommissionens beslut om inrättandet av en grupp bestående av generaldirektörer med ansvar för arbetsmarknadsfrågor⁶⁰
- Egna åtgärder vidtagna av arbetsmarknadens parter:
- ..Handlingsram för livslång kompetens- och kvalifikationsutveckling⁶¹
- ..Flerårigt arbetsprogram från arbetsmarknadens parter på EU-nivå⁶²

Företagens sociala ansvar

På grundval av grönboken år 2001 lade kommissionen i juli 2002 fram ett meddelande om företagens sociala ansvar, med beaktande av de åsikter som framförts under samrådet med berörda parter samt Europaparlamentets, rådets, Ekonomiska och sociala kommitténs och Regionkommitténs synpunkter.⁶³

Företagens sociala ansvar beskrivs som det sätt på vilket företagen på frivillig basis integrerar sociala och miljömässiga angelägenheter i sin verksamhet och i samspelet med sina intressenter. Genom detta sociala ansvar kan företagen väsentligt bidra till en hållbar utveckling.

Detta initiativ är särskilt viktigt när det gäller att skapa fler och bättre arbetstillfällen, förbättra styrelseformerna och reglerna, skapa bättre konkurrenskraft samt åstadkomma en hållbar utveckling. Kommissionens syfte är dels att göra det ekonomiskt intressant för företagen att ta på sig sitt sociala ansvar, dels att uppmuntra till extern utvärdering och kriterier för företagens sociala och miljömässiga resultat. Kommissionen har även föreslagit att inrätta ett flerpartsforum om företagens sociala ansvar, vilket startade den 16 oktober 2002, med ledande europeiska företrädare för arbetsgivarorganisationer, arbetstagarorganisationer, det civila samhället och andra organisationer inom näringslivet. Syftet är att forumet skall arbeta för att främja öppenheten och insynen, samt samstämmigheten när det gäller metoder och instrument för företagens sociala ansvar.

Viktiga åtgärder:

- Meddelande från kommissionen om företagens sociala ansvar⁶⁴
- Inrättandet av ett flerpartsforum i EU

⁵⁸ KOM(2002) 336, 24.6.2002.

⁵⁹ KOM(2002) 364, 26.7.2001.

⁶⁰ C(2002) 1140 – antaget av kommissionen den 27.3.2002.

⁶¹ ESF, Unice, CEEP av den 28 februari 2002.

⁶² Antogs vid toppmötet om den sociala dialogen den 28 november 2002.

⁶³ Se webbplats http://europa.eu.int/comm/dgs/employment_social/index_en.htm; Europaparlamentets resolution A5/2002/159 av den 30 maj 2002; Rådets resolution av den 3 december 2002; Ekonomiska och sociala kommitténs yttrande CES/2002/355 av den 20 mars 2002 och Regionkommitténs yttrande CDR/2001/345 av den 14 mars 2002.

⁶⁴ KOM(2002) 347, 2.7.2002.

3.3 Främja social integration och bekämpa diskriminering

Strategi för social integration – den öppna samordningsmetoden

Europeiska rådet i Lissabon hade efterlyst krafttag för att utrota fattigdomen till 2010. Därför enades Europeiska rådet i Nice i december 2000 om mål och arbetsmetoder för att genomföra den öppna samordningsmetoden på detta område. Under 2001 sammanställde medlemsstaterna nationella handlingsplaner för social integration som täckte perioden från mitten av 2001 till mitten av 2003, och en gemensam integrationsrapport med analys av dessa planer godkändes av Europeiska rådet i Laeken. I Laeken godkändes också en uppsättning gemensamt framtagna indikatorer på detta område för att övervaka framstegen i riktning mot Lissabonmålet, förbättra förståelsen av dessa frågor och främja utbyte.

En viktig händelse under 2002 var att man formellt enades om målen och arbetsmetoderna för den andra omgången av integrationen av de nationella handlingsplanerna för perioden efter mitten av 2003. En rad diskussioner och samråd genomfördes under andra halvåret 2002⁶⁵. En rundabordsdiskussion genomfördes i oktober för att samråda med icke-statliga organisationer, arbetsmarknadens parter och andra aktörer.

De flesta av de nya gemensamma målen avvek inte från de mål som beslutades i Nice. Den viktigaste skillnaden var att införliva slutsatsen från Europeiska rådet i Barcelona att medlemsstaterna bör bygga in integrationsmål för att minska fattigdom och social utslagning i NAPs senast 2010. Vidare skulle genusaspekten och kopplingen mellan invandring och social utslagning undersökas grundligare.

Gemenskapens handlingsprogram för att bekämpa social utslagning trädde i kraft i januari 2002⁶⁶. Programmet uppmuntrar också partnerskap, särskilt av socialtjänstorganisationer, icke-statliga organisationer, arbetsmarknadens parter samt regionala och lokala myndigheter.

Viktiga åtgärder:

- Genomförandet av de nationella handlingsplanerna
- Överenskommelse i rådet om gemensamma mål⁶⁷

Den digitala klyftan

Det är ett viktigt inslag i Lissabonstrategin att förhindra att övergången till en kunskapsbaserad ekonomi automatiskt resulterar i en digital klyfta och ökade skillnader mellan människor. Det val som träffats är därför att ta vara på de nya möjligheter som erbjuds genom den nya informations- och kommunikationstekniken. De pågående eEuropa-initiativen är särskilt viktiga i detta sammanhang. En uppdatering av Benchmarkingrapporten offentliggjordes år 2002.

Man bör särskilt notera åtgärderna för att förbättra funktionshindrade personers tillgång till det kunskapsbaserade samhället.

⁶⁵ Den något reviderade uppsättningen av gemensamma mål antogs formellt av rådet i december 2002.

⁶⁶ EGT L 10, s. 1, 12.1.2002.

⁶⁷ December 2002.

Viktiga åtgärder:

- Benchmarkingrapport – eEurope 2002⁶⁸
- E-tillgänglighet – förbättra funktionshindrade personers tillgång till kunskapssamhället⁶⁹
- Rådets resolution om e-tillgänglighet för funktionshindrade personer⁷⁰

Likabehandling av medborgare från tredje land

Förslaget att utvidga förordning 1408/71 om tillämpningen av systemen för social trygghet till att omfatta medborgare från tredje land antogs av rådet i december 2002.⁷¹ Vid samma rådsmöte nåddes också politisk enighet om att reformera kapitlet om sjukdom, arbetsplatsolyckor och yrkessjukdomar samt dödsfallsersättningar. Ett särskilt betydelsefullt framsteg har gjorts i fråga om att införa ett europeiskt sjukförsäkringskort.

Viktig åtgärd:

- Enighet i rådet om att utvidga förordning 1408/71 till medborgare från tredje land – december 2002

Bekämpning av diskriminering

Arbetet på detta område koncentrerades under 2002 till genomförandet av gemenskapens handlingsprogram för att bekämpa diskriminering 2001-2006 och förberedelser för införlivandet i nationell rätt av de två direktiven som förbjuder diskriminering på grund av ras eller etniskt ursprung, religion eller trosuppfattning, funktionshinder, ålder och sexuell läggning.

Integration av funktionshindrade⁷²

År 2003 kommer att vara särskilt viktigt för att öka medvetenheten om rättigheterna för personer med funktionshinder inom ramen för det europeiska handikappåret. Både på gemenskapsnivå och i medlemsstaterna – på nationell, regional och lokal nivå – är förberedelserna för en bred uppsättning aktioner långt framskridna. En intensiv debatt väntas äga rum under hela året och kommer att bidra till att utforma nya idéer om åtgärder på detta område.

⁶⁸ KOM(2002) 62, 5.2.2002.

⁶⁹ SEK(2002) 1039, 26.9.2002.

⁷⁰ Antogs av rådet i december 2002.

⁷¹ KOM(2000) 186, 28.4.2000.

⁷² Se också avsnittet om den digitala klyftan och e-tillgänglighet för funktionshindrade personer.

3.4 Modernisera det sociala skyddet

Det tillvägagångssätt som beskrivs i den socialpolitiska agendan bygger på meddelandet från juli 1999 om ”En samordnad strategi för att modernisera social trygghet” där kommissionen föreslog att medlemsstaterna och kommissionen skulle utbyta erfarenheter och idéer på fyra centrala områden: arbete måste löna sig och ge en säker inkomst, pensionerna skall vara säkra och pensionsystemen stabila på lång sikt, social integration skall främjas och en högkvalitativ och hållbar hälso- och sjukvård garanteras.

I juni 2000 inrättade rådet formellt kommittén för socialt skydd som det forum som skall föra arbetet på dessa frågor framåt.

Under 2002 gjordes framsteg på alla dessa områden; arbetet på social integration beskrivs i avsnitt 3.3.

De sociala skyddssystemen är ett väsentligt inslag i den europeiska sociala modellen, men det är fortfarande huvudsakligen så att varje medlemsstat ansvarar för sitt eget system. EU-nivån kan bidra till den nödvändiga moderniseringen av de sociala skyddssystemen genom att effektivisera nuvarande åtgärder som gäller social integration och pensioner, och så småningom samarbete om hälso- och sjukvård och aspekten att ”det måste löna sig att arbeta” inom en enda samarbetsmetod. Detta kommer att stärka Lissabonstrategins sociala dimension betydligt.

Tillräckliga och stabila pensioner

Europeiska rådet i Lissabon krävde ett samarbete om de sociala skyddssystemens framtida hållbarhet, särskilt pensionsystemen. Europeiska rådet i Laeken i december 2001 godkände förslag om att tillämpa den öppna samordningsmetoden på detta område. För att se till att både den sociala och den finansiella dimensionen finns med i detta arbete organiseras processen i samarbete mellan kommittén för socialt skydd och kommittén för ekonomisk politik. Medlemsstaterna lade fram nationella strategirapporter om sin pensionspolitik i september 2002 och på grundval av dem kommer en gemensam rapport från rådet och kommissionen om pensionerna att läggas fram till Europeiska rådets vårmöte 2003.

Viktiga åtgärder:

- Kommissionens meddelande om att stödja nationella strategier för trygga och stabila pensioner⁷³
- Förslag till gemensam rapport om pensioner antaget av kommissionen i december 2002⁷⁴

⁷³ KOM(2001) 362, 3.7.2001; Europaparlamentets resolution A5/2002/71 av den 11 april 2002.

⁷⁴ 17 december 2002.

Högkvalitativ och hållbar hälso- och sjukvård

När Europeiska rådet i Göteborg i juni 2001 övervägde vad som krävdes för att möta utmaningen med ett åldrande samhälle, uppdrog det åt kommittéerna för socialt skydd och ekonomisk politik att utarbeta en inledande rapport om utmaningen med att tillhandahålla hälso- och sjukvård samt äldreomsorg i ett åldrande samhälle. Detta sågs som en komplettering av det arbete om pensioner som beskrivits ovan.

På grundval av ett meddelande från kommissionen i december 2001 skickades en rapport till Europeiska rådet i Barcelona i mars 2002. I denna föreslogs tre huvudlinjer – alla skall ha tillgång till vård, vården skall hålla hög kvalitet, systemen skall vara finansiellt hållbara – som en grund för samarbetsutbyte på detta område. Sedan Europeiska rådet hade godkänt denna inriktning skickades ett frågeformulär ut till medlemsstaterna för att man med det som grund närmare skulle kunna undersöka den politik som fördes på de tre områdena. Medlemsstaternas svar kom in hösten 2002. Kommissionen arbetar på ett utkast till gemensam rapport från kommissionen och rådet som skall vara klar till Europeiska rådets vårmöte 2003.

Viktig åtgärd:

- Meddelande från kommissionen om hälso- och sjukvårdens och äldreomsorgens framtid: att garantera tillgänglighet, kvalitet och finansiell hållbarhet⁷⁵

3.5 Främja jämställdhet

Den socialpolitiska agendan definierar två huvudinriktningar för att främja jämställdhet: särskilda initiativ och mainstreaming, dvs. att jämställdhetsperspektivet integreras på alla områden.

Mainstreaming för att främja jämställdheten

Mainstreaming innebär att jämställdheten sätts i fokus på alla relevanta politikområden, bl.a. genom att föreslagna politiska åtgärder prövas ur jämställdhetssynpunkt. Inom paketet för en bättre lagstiftning, som lades fram av kommissionen i juni 2002, har nu konsekvensanalyser om jämställdhet blivit en integrerad del av de konsekvensanalyser som kommissionen systematiskt kommer att genomföra av förslag till lagstiftningsinitiativ och politiska initiativ.⁷⁶ Kommissionen rapporterar varje år om de framsteg som gjorts och lägger också varje år fram en teoretisk och praktisk jämställdhetsstrategi för sin egen verksamhet.

På de sysselsättnings- och socialpolitiska områdena har jämställdheten bedömts i den europeiska sysselsättningsstrategin, jämställdhetsaspekten har förstärkts i målen för nästa omgång nationella handlingsplaner om social integration och jämställdhetsdimensionen har införts i de gemensamma målen för pensioner. Slutligen har man påbörjat arbetet med mainstreaming inom strukturfonderna.

Kommissionen införde som en allmän princip i sitt meddelande om strukturella indikatorer en uppdelning av dessa efter kön.

⁷⁵ KOM(2001) 723, 5.12.2001.

⁷⁶ KOM(2002) 276, 5.6.2002.

Man bör särskilt nämna rådets slutsatser om att införa jämställdhetsperspektivet när det gäller arbetet med miljö, sysselsättning och socialpolitik samt jordbruk. I enlighet med slutsatserna från jordbruksrådets majmöte kommer jämställdheten i landsbygdsområden att bli en viktig punkt på agendan för landsbygdens utveckling.

Särskilda åtgärder

År 2002 antog Europaparlamentet och rådet, efter ett förlikningsförfarande, formellt direktivet om ändring av direktiv 76/207/EEG om genomförandet av principen om likabehandling av kvinnor och män i fråga om tillgång till anställning, yrkesutbildning och befordran samt arbetsvillkor.

När det gäller lika deltagande och tillträde till beslutsfattandet har Europaparlamentet antagit ett initiativbetänkande om kvinnliga företrädare bland arbetsmarknadens parter i Europeiska unionen.

Frågan om våld mot kvinnor har behandlats i rådet, som betonat att det krävs en oreserverad insats från regeringarnas och hela samhällets sida. Vid den årliga uppföljningen av genomförandet av handlingsplattformen från Peking enades rådet om indikatorer för våld mot kvinnor i hemmet.

Det skall också påpekas att kommissionen har varit noga med att ta in jämställdhetsaspekterna i sitt arbete och sina politiska åtgärder i fråga om yttre förbindelser vilket t.ex. framgår av kommissionens bidrag till världstoppmötet om hållbar utveckling i Johannesburg.⁷⁷

En genomförbarhetsstudie om inrättandet av ett europeiskt institut för jämställdhetsfrågor har slutförts i januari 2002⁷⁸. Studien ligger nu till grund för vidare diskussioner om denna fråga.

Slutligen bör man också nämna Europeiska rådets vårmöte i Barcelona och riktmärken för barnomsorg för att bättre kunna förena yrkesliv med familjeliv⁷⁹.

Viktiga åtgärder:

- Årlig rapport om jämställdhet (2001)⁸⁰
- Ramstrategi för jämställdhet – Arbetsprogram för 2002⁸¹
- Rådets slutsatser om integrering av ett jämställdhetsperspektiv inom jordbrukspolitiken⁸² och jämställdhet i Europeiska unionens politik⁸³
- Formellt antagande av Europaparlamentet och rådet av direktivet om ändring av direktiv 76/207/EEG⁸⁴

⁷⁷ Se t.ex. KOM(2002) 82, 13.2.2002.

⁷⁸ Januari 2002; genomförd av PLS RAMBOLL Management; se http://europa.eu.int/comm/employment_social/equ_opp/documents_en.html

⁷⁹ Denna punkt behandlas närmare i avsnittet om fler och bättre arbeten.

⁸⁰ KOM(2002) 258, 28.5.2002.

⁸¹ KOM(2001) 773, 17.12.2001.

⁸² Maj 2002.

⁸³ Juni 2002 sammanträde i rådet (sysselsättning och sociala frågor).

⁸⁴ EGT L 269, s. 15, 5.10.2002.

- Europaparlamentets rapport om kvinnlig representation bland arbetsmarknadens parter på EU-nivå⁸⁵
- Jämställdhet inom strukturfonderna

3.6 Stärka de socialpolitiska aspekterna när det gäller utvidgningen och Europeiska unionens yttre förbindelser

Utvidgningen

Även under 2002 ägnades stor uppmärksamhet åt att underlätta och övervaka efterlevnaden av gemenskapens regelverk på sysselsättningsområdet och det sociala området. Beslut har fattats för att garantera att kandidatländerna kan delta i handlingsprogrammen om lika möjligheter för kvinnor och män, kampen mot diskriminering och social utslagning och stimulansåtgärderna för sysselsättning. Detta steg är särskilt viktigt eftersom programmen stöder informationsutbyte och nätverksarbete och bidrar med finansiella medel både till offentliga och privata aktörer på lokal och regional nivå⁸⁶, för att delta aktivt i dessa insatser.

Kommissionen har intensifierat diskussionerna med politiker och andra aktörer i kandidatländerna, både genom bilaterala kontakter och konferenser. Två större konferenser genomfördes år 2002 i syfte att se över genomförandet av gemenskapens regelverk, bl.a. den öppna samordningsmetoden på sysselsättningsområdet och det socialpolitiska området⁸⁷. En rad seminarier och rundabordsdiskussioner anordnades av den europeiska arbetsmarknadens parter, särskilt på sektorsnivå, tillsammans med arbetsmarknadens parter från kandidatländerna för att förbereda inför utvidgningen och det framtida deltagandet i kommittéerna för den sociala dialogen.

Kandidatländerna har alla gradvis börjat införa sysselsättningsstrategin, vilket framgår av de gemensamma utvärderingarna av prioriterade sysselsättningspolitiska åtgärder, och en liknande verksamhet har utvecklats under 2002 för att förbereda kandidatländernas arbete med den sociala integrationen (Joint inclusion memoranda). Dessa ”memoranda” skulle för varje land spegla vilka åtgärder som krävs för att övervaka den sociala integrationsprocessen och bestämma den politiska inriktningen när det gäller fattigdomsbekämpning och arbetet för social integration.

⁸⁵ A5/2002/279 av den 25 september 2002.

⁸⁶ Inkl. arbetsmarknadens parter och icke-statliga organisationer.

⁸⁷ Februari och december 2002.

Viktiga åtgärder:

- Underlätta och övervaka genomförandet av gemenskapens regelverk
- Öppna de fyra handlingsprogrammen om sysselsättning och sociala frågor för kandidatländerna⁸⁸
- Gemensamma utvärderingar av prioriterade sysselsättningspolitiska åtgärder⁸⁹
- Utarbetande av ”Joint inclusion memoranda” med kandidatländerna

Internationellt samarbete och yttre förbindelser

Kommissionen samarbetar intensivt med internationella organisationer när det gäller frågor om sysselsättnings- och socialpolitiken. Samarbetet med OECD och ILO är särskilt viktigt. Kommissionen har intensifierat samarbetet med den sistnämnda organisationen om att arbeta för grundläggande arbetsnormer, social styrning och goda arbetsförhållanden i samband med globaliseringen. Detta omfattar även att starta gemensamma insamlingar av statistiska data inom pilotområden. Europeiska kommissionen kommer att bidra till arbetet i ILO:s världskommission om den sociala dimensionen av globaliseringen genom att anordna ett seminarium på hög nivå i början av februari 2003.

Även samarbetet med FN och inom G-8 är viktigt. Sysselsättningspolitiken och den sociala politiken var centrala frågor i diskussionen vid världskonferensen om åldrandefrågor i Madrid och vid G-8-mötet i Montreal i april 2002.

Vidare finns det bilaterala samarbetsprogram på det sociala området med USA och Japan.

Sysselsättningsfrågorna och de sociala frågorna, särskilt när det gäller fattigdom och lika möjligheter för kvinnor och män, har införlivats i kommissionens utrikespolitik. I synnerhet utvecklingsarbetet bygger på integrerade strategier som omfattar ekonomiska, sociala, kulturella, miljömässiga och institutionella element som måste tillvaratas lokalt.

Det viktigaste medlet i EU:s utvecklingsstöd är programplaneringen. Den är uppbyggd kring de s.k. land-/regionstrategidokumenterna, som fastställer de strategiska ramarna för EU:s viktigaste prioriteringar i ett visst land eller en viss region.

Utvecklingsmålen för det nya årtusendet är själva kärnan i utvecklingspolitiken. De fokuserar på vikten av social och mänsklig utveckling för att nå utveckling och minska fattigdomen.

Det integrerade tillvägagångssättet att främja ekonomisk, social och miljömässig utveckling är ett centralt tema i strategin för hållbar utveckling, som framgår av bidraget till och uppföljningen av världstoppmötet i Johannesburg.

⁸⁸ C(2002) 2035 antogs av kommissionen den 6 juni 2002 (kampen mot social utslagning); C(2002) 2036 antogs av kommissionen den 6 juni 2002 (lika möjligheter); C(2002) 2037 antogs av kommissionen den 6 juni 2002 (anti-diskriminering); C(2002)3964-1 and C(2002) 3964-2 antogs av kommissionen den 23 oktober 2002 (stödatgärder inom sysselsättningsområdet).

⁸⁹ Undertecknad med nästan alla kandidatländerna; undertecknande av gemensam utvärdering med Lettland i början av 2003 och granskningsprocess inledd med Turkiet.

Viktiga åtgärder:

- Bidrag till genomförandet av utvecklingsmålen för det nya årtusendet till 2015
- Bidrag till den andra världskonferensen om åldrandefrågor⁹⁰
- Bidrag till världstoppmötet i Johannesburg⁹¹

4. Slutsatser och framtidsutsikter

4.1. Offentligt stöd till sysselsättnings- och socialpolitiken

En överväldigande majoritet av EU:s medborgare stöder en aktiv offentlig politik för att garantera alla människor rättvisa sociala och ekonomiska villkor⁹². Nästan 90 % av befolkningen anser att kampen mot arbetslöshet, fattigdom och social utslagning skall prioriteras i EU:s politik. Vidare anser halva denna grupp att nuvarande politik och insatser inte uppfyller kraven på rättvisa.

Opinionsundersökningar bland 15-24-åringar visar att efterfrågan på socialpolitik inte kan väntas mattas av under kommande decennier⁹³. I ungdomarnas bidrag till konventet anges kampen mot arbetslöshet, social utslagning och fattigdom som de allra viktigaste frågorna.

4.2. Översyn efter halva tiden av den socialpolitiska agendan

Förstärkningsinsatserna på sysselsättningsområdet och det sociala området bör emellertid utformas inom ramen för den övergripande politiska inriktning som beskrivs i Lissabonstrategin. Detta innebär att politiken skall läggas upp så att man når största möjliga positiva interaktion mellan den ekonomiska politiken, sysselsättningspolitiken och socialpolitiken. Det är därför som socialpolitikens roll som en produktiv faktor är avgörande vid utformningen av politiken och som priset för att inte ha en socialpolitik av hög kvalitet kommer att ha en framträdande plats i den halvtidsöversyn av den socialpolitiska agendan som kommer att genomföras under 2003.

Kommissionen anordnar en konferens i mars 2003 för att ge alla aktörer och intressenter – bl.a. Europaparlamentet, medlemsstaterna, Ekonomiska och sociala kommittén, Regionkommittén, arbetsmarknadens parter, icke-statliga organisationer, lokala och regionala myndigheter, internationella organisationer och vetenskapliga experter – tillfälle att bidra vid utvärderingen av agendans hittillsvarande tillämpning och diskutera vilka frågor som skall prioriteras den återstående perioden⁹⁴. Översynen som sådan skall antas av kommissionen i maj 2003 och därefter föreläggas Europaparlamentet, rådet, Ekonomiska och sociala kommittén och Regionkommittén.

En utgångspunkt för diskussionen om kostnaden för en bristfällig socialpolitik vid halvtidskonferensen kommer därför att vara att arbetsmarknaden inte handlar om varor och abstrakta produktionsfaktorer utan om människor och sociala relationer. Den behöver därför

⁹⁰ KOM(2002) 143, 18.3.2002; Europaparlamentets resolution A5/2002/184 av den 11 april 2002

⁹¹ Se t.ex. KOM(2002) 82, 13.2.2002.

⁹² Eurobarometern - maj 2002.

⁹³ Eurobarometern – juli 2002.

⁹⁴ Till slutet av 2005.

en inbyggd dimension för att motivera människor att göra sitt bästa⁹⁵. Socialt partnerskap och social dialog spelar en avgörande roll här genom att de undanröjer de inblandades osäkerhet om andras beteende. I den meningen bidrar de till det sociala kapitalet⁹⁶.

Det sociala kapitalet formar gruppernas relationer och sociala strukturer och ökar möjligheterna att utveckla det mänskliga kapitalet i en dynamisk omgivning.

I form av nätverk, normer och förtroende gör det sociala kapitalet att de berörda aktörerna och institutionerna på ett mera effektivt sätt kan försöka nå gemensamma mål. Den sociala dialogen som är en del av det sociala kapitalet bidrar till att ett så stort antal arbetstagare som möjligt kan få del av såväl kunskapsutveckling som produktivitetsvinster.

Det sociala partnerskapet är väsentligt för att omdefiniera sammanhanget mellan flexibilitet och säkerhet, bl.a. genom en modernisering av arbetsorganisationen. I en alltmer kunskapsbaserad ekonomi blir socialt partnerskap en kollektiv innovationsresurs. Det är när allt kommer omkring arbetstagaren och inte ”jobbet” som är kunskapsbäraren.

För att det sociala partnerskapet skall bidra till dynamik och innovation får kollektivt agerande, särskilt från de anställdas sida, emellertid inte förvisas till det förflutna.

Denna insikt kan, även om den inte är universell, redan iaktas i många avtal som arbetats ut med deltagande av arbetsmarknadens parter. Förlikningssystemen (mellan två eller tre parter) på yrkesövergripande nivå går i de flesta medlemsstater ut på att regleringen av arbetsmarknaden skall syfta till ökad sysselsättning och konkurrensförmåga⁹⁷.

Förslaget om ett socialt toppmöte med tre parter bör underlätta en liknande framåtsyftande inriktning hos arbetsmarknadens parter på europeisk nivå. De fleråriga arbetsprogrammen för en oberoende social dialog vittnar nu om en sådan helhetssyn hos de europeiska arbetsmarknadsparterna som innebär, att fokusera på mål som gagnar både arbetsgivare och arbetstagare.

Denna inriktning stöder synsättet att förhållandet mellan ekonomiska och sociala resultat är av ett sådant slag att mer av det ena inte nödvändigtvis betyder mindre av det andra.

Även när det gäller det sociala skyddet kan man notera att det kan vara positivt eller negativt för det ekonomiska resultatet, liksom det kan ha ekonomiska för- eller nackdelar att inte föra någon socialpolitik. En underliggande tanke vid moderniseringen av socialpolitiken är att den vid behov skall utformas som en investering som ökar marknadens effektivitet snarare än rättar till ineffektiva aspekter. Även om socialpolitikens egentliga mål inte är att förbättra den ekonomiska tillväxten kan den helt klart spela en positiv roll i ekonomin.

Kommissionens inriktning som redovisas i meddelandet från juni 2002 om konsekvensbedömningar kommer att bidra till att bättre uttrycka nyttan/kostnaden för att föra respektive inte föra en socialpolitik, genom att införa en ny kultur där de ekonomiska, miljömässiga och sociala följderna av ny lagstiftning och viktigare politiska initiativ måste komma till fullt uttryck.

⁹⁵ Detta är centralt för att främja kvalitet i arbetet.

⁹⁶ Socialt kapital avser betydelsen av immateriella tillgångar som institutioner och sociala relationer och en god ledning (som innebär ökat deltagande) samt social sammanhållning.

⁹⁷ Pakterna om sysselsättning och konkurrensförmåga i flera länder bekräftar denna tendens.

4.3. Viktiga initiativ år 2003

Under 2003 kommer ett antal viktiga initiativ att tas av kommissionen.⁹⁸

- Översyn efter halva tiden av den socialpolitiska agendan

→ På **sysselsättningsområdet** kommer de viktigaste initiativen att gälla:

- Meddelande om tillvägagångssättet för översyn av den europeiska sysselsättningsstrategin
- Förslag till rådets direktiv om riktlinjerna för medlemsstaternas sysselsättningspolitik under 2003
- Rekommendation om en rekommendation från rådet om genomförandet av medlemsstaternas sysselsättningspolitik under 2003
- Rapport från kommissionen om vid vilken ålder människor lämnar arbetsmarknaden
- Meddelande om interaktionen mellan invandring, sysselsättning och socialpolitiken i EU
- Översyn efter halva tiden av Europeiska strukturfonden inom ramen för översynen av strukturfonderna
- Meddelande från kommissionen till medlemsstaterna med en översyn av riktlinjerna för gemenskapsinitiativet Equal avseende samarbete mellan länderna för att främja nya metoder för att bekämpa diskriminering och all slags ojämlikhet på arbetsmarknaden.

→ **Förändringar** och arbetsmiljön

- Uppföljning av samrådet med arbetsmarknadens parter om behandling av personuppgifter och integritetsskydd i sysselsättningssammanhang
- Samråd med arbetsmarknadens parter om lämpligheten att se över direktiv 94/45/EG om inrättandet av ett europeiskt företagsråd eller ett förfarande i gemenskapsföretag och grupper av gemenskapsföretag för information till och samråd med arbetstagare, med beaktande av det nya arbetsprogrammet från arbetsmarknadens parter, särskilt när det gäller frågan om omstrukturering.
- Meddelande från kommissionen om en översyn av direktiv 96/71/EG om utstationering av arbetstagare i samband med tillhandahållande av tjänster
- Meddelande från kommissionen om översyn av direktiv 93/104/EG om organisationen av arbetstiden
- Direktiv från kommissionen med en andra förteckning över vägledande gränsvärden till följd av direktiv 98/24/EG om skydd av arbetstagares hälsa och säkerhet mot risker som har samband med kemiska agens i arbetet

⁹⁸ Se även kommissionens lagstiftnings- och arbetsprogram för 2003 (KOM(2002) 590), där sysselsättning och socialpolitik presenteras inom ramen för kommissionens strategiska prioriteringar.

- Meddelande från kommissionen om effektiv genomförande av lagstiftningen om hälsa och säkerhet (direktiv 89/391 och sex ytterligare direktiv)

→ Att främja **social integration och bekämpa diskriminering**

- Utkast till gemensam rapport om social integration 2003
- Meddelande från kommissionen om uppföljningen av det europeiska handikappåret 2003
- Meddelande från kommissionen om en utvärdering genomförd av det europeiska centrumet för övervakning av rasism och främlingsfientlighet, inkl. förslag till ändring av förordning (EG) nr 1035/97 om inrättandet av centrumet
- Meddelande från kommissionen till rådet om FN-konventionen om mänskliga rättigheter för funktionshindrade personer
- EU:s första jämställdhetsrapport och diskriminering

→ **Socialt skydd**

- Meddelande till rådet, Europaparlamentet, Ekonomiska och sociala kommittén och Regionkommittén om kommande åtgärder för politiskt samarbete på området hälso- och sjukvård samt långtidsvård
- Ökat EU-samarbete för att främja stimulansåtgärder för arbete inom de sociala skyddssystemen (det skall löna sig att arbeta)
- Meddelande om införandet av det europeiska sjukförsäkringskortet
- Förslag till förordning från Europaparlamentet och rådet om ändring av rådets förordning (EEG) nr 1408/71 om tillämpningen av systemen för social trygghet när anställda, egenföretagare eller deras familjer flyttar inom gemenskapen och rådets förordning (EEG) nr 574/72 om tillämpningen av förordning (EEG) nr 1408/71
- Åtgärder för att förbättra möjligheten att ta med sig tjänstepensionsrättigheter över nationsgränserna (andra stadiet av samrådet med arbetsmarknadens parter)

→ **Lika möjligheter**

- Omarbetning av jämställdhetsdirektiven
- Årlig rapport om jämställdhet i EU
- Rapport om jämställdhet
- Arbetsprogram för jämställdhet
- Jämställdhet inom strukturfonderna

→ Utvidgningen

- Fortsätta förberedelserna inför utvidgningen
- Undertecknande av "Joint inclusion memoranda"
- Lägesrapport för de gemensamma utvärderingarna av prioriterade sysselsättningspolitiska åtgärder
- Inleda ett initiativ tillsammans med icke-statliga organisationer för att utveckla det civila samhället i kandidatländerna